

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
ראש השנה תשפ"ד • גליון ר"ב

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבוק"ק ז"ע

מנחל בדרך

פרקי מחשבה
בדרכה של חסידות

חרדת הדין וחדות ההמלכה יחדיו, הכיצד? (ב)

והנה עד כאן ביארנו כמה מקום יש ביום זה לשמחה ועלצון הגם שהוא יום משפט ודין. אלא דעדיין צריך לברר איך אזלי כהדדי. ואיך נזכה ל"זיזכהו ה' להיות לו שניהם יחדיו". ועוד יתבאר שלא רק שאין השמחה סתירה לדין. אלא **דיראת הדין וחדוות ההמלכה שורשם אחד וממקום אחד קא אתי. עד שניתן יהיה להגדיר שמחת יום זה כ"חדוות הדין".** וכאשר תחזינה עיניכם מישרים.

כהניע אלינו היראה או שמחים על שזוכים או לירא מהשי"ת

הנה מודעת זאת שכאשר אדם מרגיש רגש מסויים הבא מחמת השי"ת זה גופא שיש לו בליבו רגש מסוים מחמת השי"ת והדר גאווה גורם שמחה וחדווה על הרגשת השי"ת, שבזה מייחדים ישראל מן העמים אשר הולכים בעוה"ז מבלי לדעת שיש מנהיג לבירה הבוחן ובודק גניו וסתרותיו. והנה כאשר בא יום הדין לפקוד על כל באי עולם בדין, בא הרגשת יראה ופחד על כל באי עולם, וכאשר באה לאדם היראה מחמת הדין, חוץ מהיראה שמרגיש מהדין הקרב ובא, מרגיש שמחה וחדווה על קרבת השי"ת שמרגיש, אף שהוא בדרך של יראה ופחד. וגם מחמת שבטוחים או שיוציא כאור צדקנו.

ובדרך זו מסביר בישמח ישראל (פרשת יתרו אות א) את דברי הרה"ק מפרשיסחא במכתבו הנובע, וזה לשון קודשו, כדברי רבנו יונה (נבוכד נ"א פ' א' עמודי) כתיב עבדו את ה' ביראה וכת' עבדו את ה' בשמחה, ע"ש מה שמחלק בין יראת בשר ודם ליראת ה' ב"ה [ח"ל אצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והיפוכו, שבשעה שאדם מפחד מזולתו הוא עומד ונרתע ודואג, אבל אצל הקב"ה אינו כן, אדרבא כשאדם מתבונן בגדלותו וירא מפניו ישמח ויגיל באותה יראה מפני שבאמצעותה מתעורר לקיים מצוות ושש ונעלס בקיומה. וע"ז נאמר עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה. וכו' בתדבא"ר (א"ר פ"ג) עוד אמר דוד המלך ע"ה אני יראתי

המשך בעמוד ב' <<<

ואם שמזכיר אילו של יצחק, הרי קורין פרשת העקידה בתורה, ומזכירין כל יום עקידת יצחק, ולמה מתערבב דוקא מן השופה. וכתב (עמ"ס ג' ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. וקשה נמי מה החרדה מקול שופר דייקא, והרי יש כמה וכמה כלים המשמיעים קולות חזקים פי כמה, ואמאי יחרדו דוקא מן השופה.

ו"ל לפי מ"ש רש"י ז"ל עה"פ (בראשית כב, יז) והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו, שהשטן סבכו וערבבו באילנות. שהי' השטן מתאמץ לבטל את אברהם אבינו ע"ה מעבודתו הקדושה בעל כרחו. ולזה ביום הדין תוקעין בשופר זכר לאילו של אברהם אבינו ע"ה שסבכו השטן בקרניו, שלא די שהסיתו השטן למנועו מן העקדה, רק גם בפועל ממש התאמץ למנועו מעבודתו הקדושה. ותקייעה בקרן האיל מעורר זכות על ישראל, לפי שמזכיר שהשטן שונא כ"כ לישראל עד שעושה פעולות למנועם מעבודתם יותר מתפקידו להסית לידי עבירה, וקשה מאוד לחום נגד שונא זה, שעושה כל התפעלות והתאמצות להכשיל ולהחטיא את ישראל רח"ל, מה שלא נתפקד על זה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

השבירה וההכנעה מביאה רעות ואהבה

"תרועה" רומז על השבירה, ועי"ז "תקיעה" שתוקעים כפיים זה לזה לחבר ולדבק זה עם זה, וכן להתחבר להשי"ת. ואז נעשה התרועה לשון ריעות ואהבה זה עם זה ועם השי"ת. והשבירה וההכנעה מביאה רעות ואהבה. (כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

ההבנה בשמיעת קול השופר

לשמוע קול שופר. מצות שופר הוא בשמיעת קול שופר ולא סגי בתקיעה לחוד, כדתנן (י"ה ס"ג) התוקע לתוך הבור לא יצא, כי אינו שומע כראוי את קול השופר. ולכן מברכין "לשמוע קול שופר", ולא "לתקוע בשופר", כי עיקר המצוה היא השמיעה.

ומזה נבין, שאין התכלית לתקוע תקיעה שברים תקיעה, דהיינו לגנוח וליילל, אלא עיקר המצוה לשמוע ולקבל אל קרבינו את מה שהשופר מעורר אותנו. עכ"ל.

כך התוקע לתוך הבור, פירוש לתוך חלל ריק, בלי שום התעוררות של תשובה, לא יצא ידי חובתו. כי תכלית התקיעות להבעיר את הניצוץ שבתוך הלב, ורק אז יצא ידי חובתו.

(כ"ק מרן רבינו הנחל דוד ז"ע)

שבטו של השי"ת הוא רק ליירא מלפניו
כבקות רועה עדרו מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר כו' (פיוט ונתנה תוקף). אפשר לומר הפירוש, על פי הקדמה על פסוק "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה" (תהילים ע"ה ט). דהנה השי"ת חפץ חסד הוא ורוצה בתשובת רשעים, ואין חפץ במיתתם, וזהו פירוש "משמים השמעת דין", בעת שהוא קטרוג על עמו בני ישראל, הוא משמיע על העולם איזה גזירה רעה ח"ו. אבל אח"כ שהעולם מוגישין בחינת הדינים שמתעוררים, ומתייראים ועושים תשובה, וזהו "ארץ יראה", על ידי זה "ושקטה", מדת הדין נמתק ברחמים.

ועל זה הדרך נוכל לומר כאן, דהנה יש שני מיני רועים וחלוקים בטבעם. אם הוא רועה צאנו של אחרים, וגם כן אין לו מזג טוב, והוא תרתי לגריעותא, אם רואה בצאן שהולך בדרך שובב מכה בשבט פשעם. אבל אם רועה צאנו של עצמו וגם איש רחמן בטבע, מה עושה להם להטותם הדרך, מרים השבט למעלה, שיראו מרוחק שרוצה להכותם; אבל לא יונח שבט הרשע עליהם. וזה שאנו מדברים בשבח המקום ב"ה, ומבקשים מלפניו על עמו, שהוא "רועה ישראל האזינה". וזהו כבקות רועה "עדרו", והולך ברחמנות עמהם - מעביר צאנו "תחת" שבטו, בדרך העברה תחת השבט, הוא רק כדי שיראו מלפניו, כן תעביר וכו', כי אנו צאנך ואתה רוענו. והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, ולהיות הדין נמתקין בשרשן שורש הרחמים והחסדים עלינו ועל כל ישראל.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

בר"ה יש להתפלל בעד חבירו

אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרן אשר בקרב מחניך מחוטב עציך עד שואב מימין (דברים כט, ט-ט). תמיד קורין פרשת נצבים לפני ראש השנה, כי בימים הללו צריך כל אחד מישראל להתפלל בעד חבירו.

וזהו פירוש הכתוב אתם נצבים היום כולכם, שצריך כל אחד להעלות להתפלל בעד חבירו ממדרגה למדרגה, עד להעלותו לפני ד' אלקיכם ששם מלא רחמים, ראשיכם וגו' היינו אנשים חשובים וצדיקים ובינונים, מחוטב עציך אלו שיכולין להמתיק הדינים על דרך 'האדם עץ השדה' (דברים כ, ט), עד שואב מימין אלו אנשים שיכולים להמשיך חסד. (רביה"ק ר' מרדכי מנדבוונא ז"ע)

המליצה לטובה מזה שהיצר תמיד מונב בנו

תקיעת שופר לערבב השטן. ענין תקיעת שופר לערבב את השטן כמאז"ל (ראש השנה ס"ז). וצריך ביאור, מה מתפחד השטן מקול שופר, ואפילו קול דממה דקה כשה

בעמדנו בשערי השנה החדשה הבעל"ט שנת תשפ"ד

הנה לברך בזה את קרל אנשי שלימינו וידידי בית חינינו, ואת כל קוראי הגליון הנאמנים,

"בתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים"

לשנה טובה ותחתמו לאחור לחיים טובים ארוכים ולשלום, תזכו אתם ובני ביתכם לשנה טובה ומבורכת מתוך נחת דקדושה והרחבת הדעת, בריות נופא ונהורא מעליא. ונזכה בולני יחד לשנת נאילה וישועה בישועתן של ישראל ובצמיחת קרן דוד, בבאיאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

המערכת

בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ד'

כתוב "מי יעלה בהר ד" (תהילים כ"ד, א), אבל העיקר הוא "מי יקום במקום קדשו", שלא ניפול ח"ו מקדושה זו. **אמרנו** ברמז הפסוק "כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה" (שם, פס. ט. ג), ד"מיים", רומזים לתאוות, ו"נהרות" רומזים לנחלים המטהרים. ונראה להוסיף רמז בזה, הדנה כתיב (תהילים צ"ח ו) "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'", זהו בראש השנה, שממליכים אותו ית' בתקיעות. והכתוב ממשיך, "ידעם הים ומלואו תבל ויושבי בה", הים המרמז לים התאוה, רועם וטוען, **שעיקר ההמלכה הנעשה בעולם הזה בכל קצוי תבל ויושביה**, הוא דוקא על ידו, שע"י שנלחמים בים התאוה, וגוערין בו עד שהוא נחרב, או לכל הפחות נקרע לגזרים. זהו ההמלכה הנשגבה ביותר בתבל ומלואה, כי בזה עושין לו ית' דירה בעולם התחתון, שאין תחתון למטה מזה. והכתוב ממשיך ואומר "נהרות ימחאו קף", י"ל בדרך מליצה, שהנהרות המעלין את האדם מטומאה לטהרה, ימחאו קף לכבודו של ישראל. "יחד הרים ירנו", ההרים הרומזים ליצר הרע, שלצדיקים נדמה היצר כהה מצטרפים גם הם לרנן לכבודו של ישראל שנלחמים בתאוות, ובזרחים מן הטומאה ורצין להיטהר בטוהר העליון. ואימתי נשמע קול רינה וישועה זו מן ההרים והנהרות, ביום המשנה שבו נוקעים "בחצוצרות וקול שופר לפני המלך ד'". ובימים אלו אנו אומרים בתפלות "ובכן תן כבוד ד' לעמך", רבונו של עולם בודאי ראוי לך ליתן כבוד לישראל, שממשיכים להיות עמך לאחר כ"ב הרבה שנות גלות. "תהלה ליראך", שמי שזכה להשאר לאחר כל שנות הגלות בגדר "רא ד'", ראוי לו שבח ותהלה. "ותקוה טובה לדרושך", מי שנשאר בגדר דורש ומבקש אלוקים לאחר כל שנות הגלות, ראוי שיתגלה שתקותו לא היתה לשוא. ואפילו מי שהוא רק בגדר "מייחלים לך", ג"כ ראוי שיהיה לו לפחות פתחון פה, שיוכל להשיב למקניטיו, שלא ייחל לשוא. וכל זאת ע"י שיתקדש שמו ית' על ישראל עמו.

עלינו להודות ולהלל לאבינו שבשמים, שנתן לנו את הזכי הגדולה לעמוד לפניו, ולהמליכו על עצמינו ועל כל העולם כולו. שהרי ארו"ל (י"ה פז) דשופר, כיון דלזכרון הוא, ככפנים דמי, נמצא שבראש השנה בשעת התקיעות, נמצאים כולם בקודש הקדשים לפני ולפנים. **אשרי העם שככה לו.** **וכתיב "ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי, ואזבחה באהלו זבחי תרועה, אשירה ואזמרה לד"** (תהילים כ"ד ו), והרמז בזה, שביום ראש השנה שהוא גם יום א' דעשרת ימי תשובה, כל ישראל חוזרים בתשובה בלב נשבר, ובפרט בעת תקיעת שופר, שכל הגניחות והיללות על מצבינו הרוחני נכללים בקול השופר, ועולים למעלה. ואז מתרומם ראשינו מעל כל האויבים הסובבים את היכל המלך, ומונעים בעד בן המלך מלהכנס לאביו, אבל בהשמע קול שופר, מתפזרים הקליפות לכל עבר, ואז יכול בן המלך לרומם ראשו ולהכנס לאהל המלך. ושם הוא זוכה זבחי תרועה, פירוש שע"י קיום מצות "יום תרועה יהי לכם" (במדבר כ"ט א), הוא זוכה את יצרו לפני השי"ת, כי הוא מתחרט בלב נשבר על כל מעשיו, ו"זבחי אלוקים רוח נשברה" (תהילים נ"א יט), והרי זה קרבן שמקריבין בקודש הקדשים לפני ולפנים. ולא עוד אלא שארו"ל (י"ה פז) "אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני", והיכן מוקרב קרבן זה, בקודש הקדשים לפני ד' ממש. והוא "ואזבחה באהלו זבחי תרועה", היינו הקרבנות שנעשין ע"י התרועה. ועל זכי עצומה זו, בודאי צריך לקיים "אשירה ואזמרה לד'", להודות ולהלל שיזכינו לימי ביקור לפני ראש השנה בדוגמת קרבן, וזכינו להתקדש בקדושת קרבן, ולהיות נחשבים כקרבן לפני ד' בקודש הקדשים. ומאחר שביום זה קידש אותנו הקב"ה בקדושת הגוף כמו קרבן, עלינו להתחנן לפניו ית' שקדושה זו תמשיך לשרות עלינו למשך כל השנה כולה, שכן

מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי]. [נמצא] שמזה עצמו שזכינו ליראה אותו וליראה וממותו מזה בעצמו ישמח לב מבקשי ה'. ובאמת אם הוא ירא כזה אין ירא משום דבר זולת יראתו ית' וכמעשה בחסיד אחד שה' ישן במדבה, המובא בחובת הלבבות (שערי אהבת ה' פ"ה) ... ואם הוא ירא כזה באמת אין מחסור ליראיו כי אין דאגתו ויראתו משום דבר זולת מיראת הש', ועי"ז הוא באמת בשמחה תמיד. וכמאמר רשכבה"ג מפרשיסחא במכתבו הטהור "הדאגה והשמחה מסותרת בפחד", היינו שביראת ה' מוסתר וגונן בתוכה שמחה ויראה. עכ"ל.".

וכן איתא מהרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע (נסיסי לילה - נ"ז), לבאר בדרך הזה זה לשון"ק: ובראש השנה ההתגלות הוא פחד ואנו מבקשים ובכן תן פחדך על כל מעשיך, כי זהו ההבדל בין ישראל לעמים שהם רוצים בשלוח ובורחים מפחד, ואפילו מפחד השי"ת, אבל בני ישראל רוצים בפחד השי"ת כי זהו אמיתות השלוח והשמחה והסרת כל מיני פחד ... ומה שאימתו יתברך מוטלת עלינו זהו תכלית שלותינו ואנו מצפים ומבקשים על זה "ויחד לבבנו לאהבה" ו"ליראה" את שמך", וזהו סוד ראש השנה שהשמחה מוסתרת בפחד ... וכמו שאמרנו אשרי אדם מפחד תמיד - ההוא בדברי תורה כתיב. וראש השנה שהוא זמן בריאת העולם הוא זמן ירידת הספינה לימין, שהיא בפחד שאינו יודע איזה רוחות יעברו עליה, אלא שאנו נכון לבנו בטוח בה' שיוציא כאור משפטינו, ועל כן הוא חג שהחדש מתכסה בו, היינו חידוש אור הכנסת ישראל נעלם ומכוסה עדיין אלא שאנו בטוחים בהשם יתברך שיהיה אור לנתיבתנו. עד כאן אור צמצנות לשון קודשו.

היוצא מדברי קדושי עליון תלמידי בית פשיסחא לבאר מקחו של צדיק - הפסיקא השניה בתוך מכתבו של מהר"ב מפרשיסחא - דהשמחה והחזרה ביום ר"ה יום הדין והמשפט, לא רק שאינו סתירה למהות היום, שהוא יראה ופחד, אלא דשניהם ממעיין אחד קא נבעי, ומי שיש לו יראה אמיתית מהדר גאון השי"ת, מייד תאחזהו שמחה וששון ותלפפהו בעלצון, על שזכה לירא מהדר עוזו ותפארתו. ולהשלמת העניין ראה עוד בפרי צדיק (י"ה כ"ה) וז"ל: "ובכן צדיקים יראו וישמחו, וכל ישראל נקראו צדיקים שנאמר ועמך כולם צדיקים, כי לישראל בא האהרה בלב מהתגלות מלכות שמים, שעל ידי זה נעשה קרוב להשי"ת ומתחיל לדרוש ה' בהמצאו. וזהו [לדוד ה' אורי וישעיה] ממי אירא, שאין לו ממה לירא, כי אדרבא מזה עוד נולד לו השמחה, כמו שנאמר אור צדיקים ישמח ונר שרעים ידעך. וזהו ה' מעוז חיי מפחד", כמו שנאמר ב"ה" "כי חדות ה' היא מעוזכם", שבחינת האור והגבורה מביאה לחזוהו והשמחה בלב עכ"ל.

ויה"ר שזכנו כלנו באמת לאהבה ויראה את שמו ית' בשמחה המסותרת ביראה, וזכנו ה' "להיות לנו שניהם כאחד" אכ"ה.

■ ■ ■

ערכי נחל

ישראל מבקשים פרנסתן ככלב ולא בזכות או זכות אבותם

בתיקונים זוהר (צב, א) צווחין ככלבין הב הב, הב לנו מזונו וכו'. שמעתי משמו של הסופר רבי דוד מהאניפאל ז"ל שהק', הלא הזוהר תמיד מלמד זכות על ישראל, ואין ללמד חוב כזה לזמות את ישראל לכלבים. ותי' דאי' בגמ' (ב"ב ט) כשפתח רבי אוצרותיו בשני בצורת בא אצלו יונתן בן עמרם, ואמר לו רבי פרנסני וא"ל קרית וכו', ואמ"ל א"כ במה אפרנסך, ואמר לו פרנסני ככלב וכו'. ואח"כ הי' רבי מצטער שנתן לחמו לע"ה, ואמר לו ר"ש רבי, שמה יונתן בן עמרם תלמידך, שלא רצה ליהנות מד"ת וכו'. וזה ג"כ הזוהר מלמד זכות על ישראל אף שישאל קדושים, ויש להם תללות במעשיהם או בזכות אבותיהם או בלימוד תורתן, אין צווחין אלא פרנסני ככלבין הב הב כמו יונתן בן עמרם, ודפח"ח.

(אמרי פנחס)

כשהקב"ה דן את העולם בחסד יש לזה קיום ויכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת. כי כשהקב"ה דן את עולמו בחסד, אזי יש קיום, והוא באמת, כי אמת הוא דבר קיום, אבל ח"ו כשהקב"ה דן וכו', אז הצדיקים שבודו יש להם כח לבטל. והוא מי מושל בי צדיק, ונמצא כביכול אינו מתקיים וכו' אבל כשהקב"ה דן את עולמו בחסד אז יש לו קיום,

ולחיבת הקודש נביא כאן את המכתב בשלמותו:

ב"ה יום א' תבוא תקפ"ו פה פרשוסחא החיים והשלום והשמחה לכבוד יד"נ ולבני הרב הגאון החריף המפורסם החכם השלם שמו נודע בשערים כבוד שמו מו"ה אלכסנדר זיסקינד נ"י
אחר שזה שנים עד ביאת גואל אשר כבוד תורתו שוכן בתוך חדרי לבבי ורעי במצפוני מורשי רעיוני, אדרבה אליו הפעם כמו אל לבי, כתיב בתוך עמי אנכי יושבת וכתיב מרוחק ה' נראה לי, וזה סוד ראש השנה. השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכה ה' להיות לו שניהם יחד. הבינה תגדל מהמעשה כי המעשה רז והבינה אור ושניהם דומים. וברוך ה' שהחינו וקיימנו שיעלה זכרוננו לפני אדון כל אולי חנונים נהי' להוציאנו מאפילה לאורה בעזר"י לא נשכח כבוד תורתו מלבינו ומלב אנשי חברתנו לזכרון לטובה וה' ברחמי יתן לו שמחה וחיים וכתיבה וחתימה טובה לו ולאנשי ביתו ולכל עירו

כ"ד נפשו ולבבו המגעגע באהבה שמחה בונם --- גם אנחנו אוהבים ורעים דורשים שלומו הטוב באהבה ויקים בו ברכת רבינו ש"י וזוכה לשמוע ממנו בשורות טובות ולשמחו אתו יחד תמיד כנפשו וכנפש ידידי
הק' יצחק מזאריק, הק' יצחק מאיר, הק' מנחם מענדיל מטאמשוב, מאיר קוואלער, ר' יעקב ווארקער ור' שלמה זאלישנער מרמזים שלומו עבונו והמה בתוך התפילה.
--- גם אנכי הצעיר פורס בשלומי הטוב ומבקש אנכי ממנו אשר המכתב הלו יצפון אתו ויוביל אותו א"ה בעת נסעו לכאן ואז שנינו יחד לנלמד אותו שיעור בעיון.
דברי ידידו אוהבו הק' אברהם משה.

ואין מי שיטפל, והוא יוכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת כיון שכוונן בחסד כסאך, אז הוא באמת. (קדושת לוי)

ביזכות מצות צדקה,
הקב"ה עושה עמנו צדקה מדה כנגד מדה
במקום משפט אין צדקה ואתה במשפט **תעשה צדקה.** (בפיט) ע"ד שכתבנו במ"א שמחמת שאנו שומרים חקיו בלא טעם, מגיע לנו במשפט לעשות עמנו צדקה ג"כ בלא טעם, וכן ע"י שאנו מקיימים מצות צדקה, ית"ש משלם מדה כנגד מדה, מחויב כביכול לעשות עמנו צדקה.
(רע קודש)

ע"י שהקב"ה יחמו"ל על בני"י יהיה לו מזה שמחה

חמו"ל על מעשין ותשמח במעשיך. הנ"ל עפמ"ש בפי' הפסוק שוב מחון אפך והנחם על הרעה לעמך. המשך הדברים אינו מובן, אך הפי' בזה, שמשא אמר להקב"ה, שוב מחון אפך, פי' ראה נא שכבר חרה אפך על דור המבול ונאבדו מן העולם, מה תועלת ונח"ר הי' לך מזה, הלא יותר הי' כבוד הבור'ה אם נשאו בחיים, אולי ישוב מדרגה הרעה. וז"פ שוב מחון אפך, זכור נא מה שחרה אפך אז על דור המבול, ואז ממילא נתחם על הרעה לעמך. וזהו ג"כ הפי' חמו"ל על מעשיך, עי"ז שתחמו"ל על מעשיך - בנ"י, ותרחם עליהם, עי"ז ממילא יהי' לך שמחה מזה.
(תפארת שלמה)

ראש השנה (ב)

לימוד: נחלקו האם יש חיוב שמחה בר"ה ע"י בשר ויין. י"א דיש חיוב שמחה ואפשר לקיימו על ידי לימוד התורה פיקודי ה' ישרים (שאנת אריה ק"ב), וי"א דאין חיוב שמחה בר"ה.

פסוקי דזמרה: יש לכוון בפסוקי דזמרה ביותר כי זה העיקר, וכן כל התפילות הרגילות של כל השנה, ולא כאלו שמכוונים רק בתפילות החדשות (וישר דברי אמת).

אכילה לפני התקיעות: לכתחילה אין לאכול כלל לפני התקיעות, וכן היה מנהג הקדום. ובמקום צורך גדול יכול לטעום ולא לאכול יותר מכביצה. ויש מקילין לאכול יותר וסומכים על ההיתר של רבים דמדכרי אהדי דהוי כמו שומה. אך עדיף שיאכל תבשיל ממין דגן כגון עוגת טורט שלא לכל הפוסקים נחשב כפת, מאשר לאכול עוגיות שהם פת לכו"ע ושתיה במשקה שאינו משכר מותר. נחלקו הפוסקים (חת"ס ר"ע) האם יקדש לפני אכילתו ואם אוכל הרבה יקדש אך אם מספיק לו לשתות עדיף שלא לקדש כדי שלא יצטרך לטעום (בית יצחק י"ד). ורובו"ק נהגו לקדש על כוס הקאו"ע ששתו לפני התקיעות, ואח"כ הכניסו לתוכו חלב.

תקיעת שופר: נחלקו הפוסקים אימתי יוצאין התקיעות מה"ת, בתקיעות דמיושב או דמעומד (תוס' פסחים ט"ו). ולמעשה יכוון שרוצה לצאת המצווה על דעת חז"ל.

תקיעת דמעות: העומד בשמו"ע ואוחז עדיין במלכויות א"צ למהר להגיע עם הש"ץ לתקיעות של זכרונות (אנכי נור בשם החידושי הר"ם שאחז באמצע מלכויות בשעה שתקיע לשופרות). ואם הגיע למקום התקיעות והש"ץ לא הגיע עדיין צריך להמתין. אך אם יש חשש שיצטרך להמתין ולשהות כדי לגמור כולה, יש עצה למי שרוצה לשמוע התקיעות על הסדר יעשה השהיות לטיויגין וכן יוכל להתפלל במחשבה (שולחן הטהור קאמרא), אך אם מכיר בעצמו שמחשבתו תשוטט בדברים אחרים או שיצטרך לישב עדיף שימשיך תפלתו ואף שיע"ז יוצא שישמע התקיעות אחרי תפילתו (חזו"א קל"ו סק"ב).

הפסק: אין לדבר עד אחר גמר התקיעות, והברכות פוטר אף תקיעות דמעומד, ובדיעבד יצא. אך אם צריך לומר אשר יצר מותר לכתחילה (שבט הלוי). ותהילים יש שהתירו, אך למעשה המנהג להחמיר בזה. מותר להתוודות בלחש בין התקיעות וכן הוא ע"פ קבלה, ויש מחמירין בזה מחשש הפסק (מ"ב בשם חז"ת). אסור ללמוד "בפה" אלא דברים של ר"ה.

טעות: השומע שמסופק באיזה תקיעה עומד עכשיו כדאי לכוון שמכוון לצאת לשם מה שתוקע התוקע, דאל"כ לא יצא. במה ד"א באופן שהטעות הוא בין זכרונות למלכויות וכיו"ב דהוי מצווה אחרת, אבל אם הטעות באותו סדר ורק טעה בין תקיעה ראשונה לאחרונה לא מעב"ב (מ"א תק"ג).

נשים: נשים פטורות מתקיעת שופר. ואם רוצות יכולות לתקוע ואז מברכות לעצמן. אך רוב הנשים נוהגות לשמוע. התוקע לנשים אינו מברך אלא צריכות הנשים לברך בעצמן (ש"ע תקפ"ט). נתאחרה ולא שמעה הברכות והתקיעות דמיושב תברך לעצמה ועדיף לפני התקיעות דחזרת הש"ץ.

יום טוב שני: שני ימים של ר"ה הרי הם קדושה אחת רק לחומרא ולא לקולא, ומזה נסתפק כמה דינים:

שהחיינו: נחלקו הפוסקים (ש"י רשב"ם ריב"א) האם לברך שהחיינו בקידוש ובתקיעות שופר.

ולהלכה בקידוש לכתחילה יקח פרי חדש (ויעוין בגמח"ש סימן י"ח אמאי לא הוי הפסק מספק). ובדיעבד יברך גם בלי פרי חדש. ובתקיעות שופר להשו"ע לא יברך ולהרמ"א יברך. ועדיף טפי אם יש לו בגד חדש. הרבה נוהגים לקחת רימון (אם אין אופנים בליל ראשון), ואף שמצוי כל ימות השנה, מ"מ מברך אם ניכר הבדל בין רימונים חדשים לישנים. צריך שהפרי החדש יהיה לפניו בשעת קידוש. וכמו"כ בהדלקת נרות על השולחן. ויש לה להדליק סמוך לקידוש ממש שלא יהא הפסק בין אכילת פרי לשהחיינו (מ"א). יש נוהגים שכל אחד מבני הבית מברך שהחיינו על פרי חדש, ויודיע זה לבני הבית קודם הקידוש שלא לצאת בברכת שהחיינו של הקידוש (מ"א), ועושים כן לסימן טוב (ש"ס). אך אחרים נוהגים שאוכלים בעצמם מהפרי ושהחיינו יוצאים מבעה"ב (מבית לוי). (יש לזון מצד חבילות שמברך שהחיינו על מצווה ופרי בידו - כתב סופר).

הכנה: אסור להכין משבת ליו"ט שני ובכלל זה עריכת השולחן החדת כלים, ובמקום צורך מותר להוציא מהמקפ"א שיפשיח עד הלילה וכן להכניס שתיה למקרר בתנאי שיכניסו בעוד היום גדול שלא יהא ניכר שעושהו לצורך הלילה. (מ"ב סי' תרס"ז סק"ה).

ר"ה שחל בשבת: נפרט כמה הלכות בענין ר"ה שחל בשבת. **בקשת צרכיו:** אף שבשבת אין לבקש צרכיו הגשמיים יש מתירין בר"ה שחל בשבת (הליבו"ש פ"א ס"ו וכו') באלף למטה סי' תקפ"ד סק"ג שמתפללים על חוליה בר"ה שחל בשבת דהוא יעקיר יום הד"ן).

טעות בתפילה: בתפילת שמו"ע יש להזכיר בחתימה שבת ור"ה היינו מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזכרון, אם הזכיר בחתימה רק אחד מהם יש לחלק דאם הזכיר באמצע הברכה אינו חוזר ויום לאו חוזר (יעוין באריכות בס"י תפ"ז מה שדנו הפוסקים בהרבה חילוקי דמים וזה מה שיוצא להלכה).

אכילה לפני מוסף: ר"ה שחל בשבת שאין תוקעים בו אין מניעה לקדש ולאכול מעט לפני מוסף (סי' רפ"ו יע"ש).

ותודיענו: שכח לומר ותודיענו בתפילה וכבר התחיל לומר ותתן לנו ד' אלוקינו אינו חוזר לומר ותודיענו (מטה אפרים סי' תקצ"ז ואף שעדיין לא סיים הברכה. וברו תמה הגרש"א הובא במחזור המפורש מ"ש מאתה הונחנו דקיי"ל ורק אם סיים הברכה אך מסוק זכר הורה זקנו ויעוין בשו"ת שבח"ל ח"ט סי' כ"ג מה שביאר בזה).

הכנת הנרות: בליל יו"ט שני מותר להוציא את הדסקית הישנה מהזוכית ע"י כפית וכיו"ב כדי לפנות מקום בזוכית לנר החדש.

הדלקת נרות: אשה שטעתה בליל ב' של ר"ה ובירכה להדליק נר של יו"ט ונזכרה אחרי הברכה שלא אמרה המבדיל בין קודש לקודש תדליק נר אחד שלא יהיה הפסק ואח"כ תאמר ברוך המבדיל (יעוין במ"א סי' רצ"ט שהביא מרבני ירוחם להקל להדליק נר לפני אמירת ברוך המבדיל במקום החדש אפשר לסמוך ע"י).

יקנה"ז: יש נוהגים לקחת נר יקנה"ז מיוחד כדי לברך עליו ברכת מאורי האש, אמנם יש מחמירים דאין להשתמש בזה דומיא דנר נשמה דהחמירו בה כיון דלאו לאורה היא וכ"ש הכא שהנר כלה בתוך כמה דק', ויש מקילין בזה (פח"ל סי' תקי"ד שמתיר נר יאצט"ט). ויש שנהגו לברך על נר רגיל ולא על האבוקה, ונראה נראה ופשטיה. ועצה טובה קמ"ל לקחת פתיל צף ולנקב בו עוד נקב ולהכניס פתילה נוספת. אך אין לעשותו ביו"ט משום תיקון מנא. ובכל אופן יש להקפיד כשמברך על האש להסתכל על הנרות ממש ולא דרך הזוכית (יעוין בס"י רצ"ז בב"ל סוף היסוד).

הרחת בשמים ביום הכיפורים

ביום הכיפורים נצטוונו לענות את נפשינו, והנה אחד התענוגים שמשיב את הנפש היא הרחת בשמים, ויש להסתפק האם העינוי ביום הכיפורים, כולל גם שאין להריח בשמים, או שמא אין אסור אלא חמשה עינויים, ובפרט ביום הכיפורים שחסרים הרבה ברכות להשלים את המאה ברכות, שאדברנה יש ענין להריח בשמים ולברך עליהם?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: בליל ראש השנה כשיש לפניו תפוח בדבש ותמה על מה יברך בורא פרי העץ.

תשובה: בגמרא במסכת כריתות (דף ע"ב ע"א) ובהוריות (דף יב ע"א) נאמה, אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא היא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא כרתי סילקא ותמרי, וכן פסק בשו"ע (או"ח סימן תקנ"ט סי' א) יא אדם רגיל לאכול בראש השנה רוביא דהיינו תלתן, כרתי, סילקא, תמרי, קרא, וכתב הרמ"א ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים התחדש עלינו שנה מתוקה, וכן נוהגין. וכתב במשנה ברורה (סק"ג) תפוח מתוק בדבש - והתפוח עיקר ומברך עליו ופוסט הדבש. ואף שאוכל התפוח אחר ברכת המוציא מכל מקום צריך לברך עליו.

וטעם לאכילת התפוח דווקא, כתב במהרי"ל דרומז לשדה של תפוחים הידוע למקובלים, ויאמר ראה ריח בני כריח שדה.

והנה משמע בגמרא ובשו"ע שאת התמר אוכלים לבסוף, לאחר שאר המינים, וצ"ע למה לא מקדימים לאכול, שהרי שאר המינים המזכירים בגמרא, ברכתם בורא פרי האדמה, ותמר ברכת בורא פרי העץ, והרי לשיטת הבה"ג וכן נוהגים שמקדימים ברכת בורא פרי העץ, לבורא פרי האדמה, כמבואר בשו"ע (סימן ריא סי' ט).

עוד יש לברר למה כתב במשנ"ב וכן הוא במהרי"ל שמברכים על התפוח, והרי יש להקדים לברך על התמר. ויתכן שלא נהגו לאכול תמר, ורק אכלו את התפוח בדבש, ועל זה ביירו.

אולם בכף החיים (סי' ק"א) כתב, ומה שמברכין על התפוח ולא על התמרים שהוא מין שבעה, משום דהתפוח מנהגם לאוכלו תחלה לסימן טוב כנכח, ואפשר שהיו מביאים אותו גם כן תחילה קודם שמביאים התמרים ולכן מברכין עליו תחלה דאין צריך להמתין עד שיביאו התמרים. אמנם בס"ק כה, כתב להקדים לברך על התמרים.

ואולי יש ליישב קצת את הנוהגים לברך על התפוח, שהנה כתב בחינוך (מצווה תל) תמרים, אף על פי שהן פירות, דין מזון יש להן ופטורין בברכת הפת לפניהן לאחריהן. ובתוספות בפסחים (דף קטו ע"א ד"ה והדוד אכיל) כתבו, בירך על הפת פטר את הפרפרות, פרפרות היינו דברים הממשיכים האכילה, מגון דגים קטנים ותמרים וירקות והיו רגילים לאוכלם בתוך הסעודה. וכן כתבו המג"א (סימן קע"ד סי' א) ו**בשו"ע הרב** (סימן קע"ד סי' ח) שהאוכל תמרים להמשיך את תאוות האכילה, אין צריך לברך עליו בשעת הסעודה ויעוין במשנ"ב (סימן קע"ד סי' ט) מה שכתב בזה.

ובערוך השולחן (סימן קע"ד סי' ט) כתב, ויש שכתבו דתמרים בכל ענין פטורים מברכה, מפני שמשיעיים כפת [מג"א סק"ג ו'א] וצ"ע לדינא ונכון לאכול מקודם עוד איזה פרי ולברך עליה העץ, ויצא על התמרים ממה נפשך. [ויתכן שלכן גם בגמרא הביאו את התמר לבסוף, כי לא ביירו עליו, שזה היה חלק מהסעודה, או שזה בא לעורר תאוות האכילה]. וכיון שבראש השנה רוצים לצאת ידי כל השיטות, לכן נהגו לברך על התפוח שהוא חייב בברכה לכו"ע.

אמנם כל זה ליישב המנהג, אבל בוודאי מי שכתב לו מנהג כזה, צריך להקדים לברך על התמה, כי כן מפורש במסכת ברכות (דף ע"א ע"ב) רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא אייתו לקמיהו תמרי ורמוני שקל רב המנונא בריך אתמרי ברישא. הרי שבידכו באמצע הסעודה על התמרים, וכן גם בשו"ע (או"ח סימן רח סי' ט) לא חילק לגבי תמרים אלא לגבי ברכת המזון, שאם בירך על התמרים ברכת המזון במקום על העץ יצא. וכתב **בביאור הלכה** (ר"ה וה"ה) היינו בדיעבד, דלכתחילה בודאי יש לברך ברכה המיוחדת, ואפילו אם אכלן בתוך המזון לאחר גמר סעודה אין לו לפטורין בברכת המזון אלא טעון ברכה לפניו ולאחריי.

איגרת הקודש (ב)

שבוע שעבר סיפרנו על העומדים בחצר הקודש פרשסיחא, ששמו את ליבם לשנים מתלמידי הרבי ר' בונם שחסרים בקיבוץ החסידים לקראת ראש השנה, הלא הם רבי שרגא פייבל מגריצא ורבי זושא מפלוצק. היה זה בעקבות ציווי רבם שהתריע על כך שהתלמידים מגזע הבעש"ט ומבית מדרשה של החסידות אינם חודרים לערי גרמניה ואינם משפיעים מתורתם על יהודי גרמניה ההולכים ונתפשטים להשכלה הברלינאית. דברי הרבי השפיעו מאוד על תלמידיו, רבי פייבל הלך לכהן כרבה של גריצא, ורבי זושא הלך לפלוצק. ומכיוון שלא מזמן נכנס רבי זושא לתפקידו כרבה של העיר פלוצק, נבצר ממנו להשתתף בימים הנוראים בכנס הצדיקים תחת הנהגתו של הרבי ר' בונם.

עודם עומדים ומצפים לבואם, נקראה החבראי הקדושה לקודש פנימה, לחדרו של הרבי. פתח הרבי ואמר: "זושא לא ישתתף הפעם בחברתנו, השתעבודו לצבור מונעת ממנו, זאת הפעם הראשונה לבוא לקיבוצו. אם כן, בגופו לא יהיה כאן, מן הראוי לשתפו בחברתנו גם בהיותו במרחקים". תוך כדי דיבור ישב הרבי וערך מכתב לתלמידיו רבי זושא, שהכיל דברי נחמה על העדרו מסגל החבורה, ומבטיחו ששמו לא ישכח ממנו גם בהיותו מחוץ לחבורה.

את המכתב פותח הרבי בדברי חסידות עמוקים ומסיימו בלשון זו: "בעזרת השם יתברך לא נשכח כבוד תורתו מלבנו ומלב אנשי חברינו לזכרון לטובה, וה' ברחמיו יתן לו שמחה וחיים וכתובה וחתומה טובה לו ולאנשי ביתו ולכל עירו". החבראי הקדושה הצטרפה לברכת רבם ואף באו בכתובים בשולי המכתב בלשון זו: "גם אנחנו אוהבים ורעים דורשים שלומנו הטוב באהבה ויקויים בו ברכת רבינו שיחי'ה, ונזכה לשמוע ממנו בשורות טובות ולשמחו אתו יחד תמיד כנפשו וכנפש ידידיו".

רושם עמוק השאיר תוכן המכתב בלב תלמידיו. ביחוד התרשם ממנו בנו יחידו הרה"ק רבי אברהם משה שנקרא בפי החסידים "העילוי שבחסידות". הוא ראה במכתב אביו לא סתם מכתב ידידות, כי אם מסמך קדוש מאוד נעלה, מלא רזי דאורייתא. על כן לא הסתפק בחתימת שמו בין דורשי שלומו, כי אם ערך אליו מספר שורות, בבחינת מעט המחזיק את המרובה, בזה"ל: "גם אנוכי הצעיר פורס בשלומו הטוב ומבקש אנוכי ממנו אשר המכתב הלז יצפין אותו ויוביל אותו אי"ה בעת נסעו לכאן, ואז שנינו יחד נלמד אותו שיעור בעיון..."

אחרי שהמכתב נשלח לתעודתו הרחיב הרבי את דיבורו על טירדותיו של אדם ועל עמלו המעבירים אותו, לפעמים, על דעתו ועל דעת קונו. החבראי הקדושה שמה את אזנה כאפרכסת וקלטה כל מלה שיצאה מפי רבם.

כשסיים הרבי את דבריו, עזבה החבראי את חדרו ונכנסו לחדר שלידי בית המדרש וחזור על תוכן המכתב לחברם רבי זושא, ולאור מה שקבע רבי אברהם משה, שכדי להבינו יש צורך בלימוד המכתב בעיון.

המכתב הקדוש שימש להם "הכנה דרבה" לקראת הימים הנוראים וחישל את החבראי הקדושה להפצת תורת רבם, היא תורת החסידות של הרבי רבי בונם מפשיסחא, שנתקבלה על ידי אלפי חסידים, גאונים ואדמו"רים, שממנה יקנה החסידות הפולנית עד לחורבנה.

"כי חדות ה' היא מעוזכם"

החובה להיות בשמחה בראש השנה שלמד נחמיה

ציווי נחמיה לעם להיות בשמחה

הנה נודע שעבודת האדם בראש השנה להיות בשמחה, ואף שהוא יום יראה ורעה, כתיב להדיא בנחמיה (טו, ז) לאחר שיצא עזרא הסופר מבבל בחודש ניסן, והגיע לארץ ישראל ביום ר"ח אב, ואז נתיישבו רבבות האנשים בארץ ישראל כל אחד בעירו ובמקומו, וישבו הפהנים והלוים וזמן העם והמשתדרים והשוערים והנתינים בְּעָרֵיהֶם וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם. וַיִּגַע הַחֹדֶשׁ הַשִּׁבְעִי וַיְבִי יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵים וַיְאַסְפוּ הָעָם פְּאִישׁ אֶחָד אֶל רֵדוּשָׁאִם. ולאחר שעבר חודש אלול נאמר (יח, ט) וַיְאַסְפוּ כָל הָעָם פְּאִישׁ אֶחָד אֶל הָרְחוֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמִּים וַיֹּאמְרוּ וַיְעַזְרָא הַסֹּפֵר לְהִבְיָא אֶת סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת יִשְׂרָאֵל. וַיְבִיָּא עֲזָרָא הַכֹּהֵן אֶת הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקָּהָל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה וְכָל מִבְּיֹן לְשִׁמְעַע יוֹם אֶחָד לְחֹדֶשׁ הַשִּׁבְעִי... וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הָאֲלָקִים מִפֶּתֵחַ וְשׁוֹם שָׁכַל וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא. וַיֹּאמְרוּ נְחֻמְיָה הוּא הַתְּרַשָּׁתָא וְעֲזָרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר וְהַלוּיִם הַמְבִינִים אֶת הָעָם לְכָל הָעָם הַיּוֹם קֹדֶשׁ הוּא לְה' אֲלָקֵינוּ אֶל תִּתְאַבְּלוּ וְאַל תִּבְכּוּ כִּי בּוֹכִים כָּל הָעָם כְּשָׁמְעִים אֶת דְּבַרֵי הַתּוֹרָה וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֵכוּ אֶכְלוּ מִשְׁמַנִּים וְשָׂתוּ מִמֵּתְקִים וְשָׂלְחוּ מְנוֹת לְאִין נְכוֹן לוֹ כִּי קְדוֹשׁ הַיּוֹם לֵאדְוִינּוּ וְאַל תִּעְצְבוּ כִּי הַיּוֹם ה' הוּא מְעֻזָּב. וְהַלוּיִם מְחַשִּׁים לְכָל הָעָם לֵאמֹר הַסּוּ כִּי הַיּוֹם קֹדֶשׁ וְאַל תִּעְצְבוּ. וַיִּלְכוּ כָּל הָעָם לְאַלֵּל וְלִשְׁתוֹת וְלִשְׂלַח מְנוֹת וְלַעֲשׂוֹת שְׂמִיחָה גְדוֹלָה כִּי הִבִּינוּ בְּדִבְרֵים אֲשֶׁר הוֹדִיעָנוּ הָאֱלֹהִים.

מדוע הוזכר שמו התרשאתא

וואים אנו שבתחילה בנו כל העם ביום ראש השנה, עד שאמר להם נחמיה הוא התרשאתא, [נחמיה נקרא כן ע"ש שהיה משרת לפני דרייש והיה משקה אותו יין הנקרא "תירוש"], אל תתאבלו ואל תבכו, והלויים השתיקו את העם מלבכות אל תעצבו, ואכן הלכו כל העם לאכול ולשתות ולשמחו. וצריך להבין מה ענין 'התרשאתא' לכאן כשעוסקים בעבודת ראש השנה, וכי כיונו של שבח הוא לנחמיה שהיה משמש כשר המשקה לפני דרייש מלך פרס, והרי זה בושה וחופה מקורף בבינו. בשלמא אילו היה זוכה להשקות יין לרב הונא, כאילו ניסך יין על גבי המזבח, אבל להשקות את דרייש הרי זה כיונו של גנאי.

הלימוד שלמד מהמלך דרייש

ואכן איתא שפניו של נחמיה היו רעים כשהגיש משקה לפני דרייש המלך, וחדש בו שהוא בא למרוד בו, וביאר רבי צדוק הכהן כי בתחילת ספר נחמיה כתוב (מובא במס' ר"ה דף א) דְּבִירֵי נְחֻמְיָה בְּרַחֲמָאֵיהֶּ וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ כְּסֵלּוֹ כְּסֵלּוֹ שְׁנַת עֶשְׂרִים וַאֲנִי הֵייתִי בְּשִׁשִּׁן הַבְּיָרָה, וַיְבִיָּא תַנּוּי אֶחָד מֵאַחֵי הוּא וְאַנְשֵׁים מִיהוּ דָּה וְאַשְׁאֲלָם עַל־הַיְהוּדִים הַפְּלִיטָה אֲשֶׁר־נְשָׂאוּ מִן הַשְּׂבִי וְעַל־יְרוּשָׁלַם. וַיֹּאמְרוּ לִי הַנְּשָׂאִים אֲשֶׁר־נְשָׂאוּ ו מִן־הַשְּׂבִי שָׁם בְּמִדְיָה בְּרָעָה גְדוֹלָה וּבְחֶרֶף וְחַוָּמַת יְרוּשָׁלַם מִפְּקֻצַּת וְשִׁעְרֵיהָ נִצְתָה בְּאֵשׁ. וַיְהִי כְּשָׁמְעִי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שְׂבִיתִי וְאַבְכָּה וְאַתְּאַבְּלָה יָמַים וְאַחֵי צָם וּמִתְפַּלֵּל לִפְנֵי אֲלָקֵי הַשָּׁמַיִם. וַאֲמַר אֲנָּא ה' אֲלָקֵי הַשָּׁמַיִם הַקָּל הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא שִׁמְר הַבְּרִית וְחֹסֵד לְאַהֲבִי וְלִשְׁמֵרֵי מִצְוֹתַי וְגו', אֲנָּא ה' תְּהִי נָא אֲזִיבֶּהָ לְפָנֶיךָ אֶל־תִּפְלַת עֲבָדֶיךָ וְאַל־תִּפְלַת עֲבָדֶיךָ

הַחֶפְצִים לִיִּרְאָה אֶת־שִׁמְךָ וְהִצְלִיחָה נְפֵךָ לַעֲבָדֶיךָ הַיּוֹם וַתְּנַהֵךָ לְרַחֲמִים לִפְנֵי הָאֵישׁ הַזֶּה וַאֲנִי הֵייתִי מְשַׁקָּה לִמְלָךְ: וַיְהִי בְּחֹדֶשׁ נִיסָן שְׁנַת עֶשְׂרִים לְאַחַת־חֲמִישֵׁית־אָה הַמֶּלֶךְ יָיו לִפְנֵינוּ וְאַשְׂא אֶת־הֵינּוּ וְאַתְּנָה לְפָנֶיךָ וְלֹא־הֵייתִי רַע לִפְנֵינוּ. וַיֹּאמְרוּ לִי הַמֶּלֶךְ מְדַוֶּע פְּנֵיךָ רָעִים וְאַתְּהָ אֵינְךָ חוֹלָה אֵין זָה פִּי־אָם רַע לָב וְאֵירָא הַרְבֵּה מְאֹד. וַאֲמַר לְפָנֶיךָ הַמֶּלֶךְ לְעוֹלָם יְחִיָּה מְדַוֶּע לֹא־יִרַע וּפְנֵי אֲשֶׁר הֵעִיר בֵּית־קְבָרוֹת אֲבֹתֵי חֲרָבָה וְשִׁעְרֵיהָ אֶכְלוּ בְּאֵשׁ.

באותה תקופה התחילו לבנות את ירושלים מחדש, והגיעה השמועה שבני ישראל בא"י נמצאים ברעה ובחרפה, והתפלל נחמיה שיכנס לפעול אצל דרייש המלך, וכשנכנס עם משקה לפני המלך, באמת לא היו פניו רעים, ואעפ"כ שאל המלך 'מדוע פניך רעים?' ופרש"י 'אין זה - אין המעשה הזה כי אם רוע לב שיש בלבבך עלי להמיתני בסם המות בשתיית כוס זה. ואירא הרבה מאד - ונתיראתי מאד על כך שלא יעליל עלי המלך עליה'. באותו מעמד למד נחמיה לימוד גדול, שכשבאים לשמש לפני המלך אסור לאדם לבא עם רוע פנים, אם משמשים לפני מלך בלי שמחה, זה בעצמו מחשיד שמה הוא בא למרוד בו. שהרי אתה זכית מכל תושבי פרס להביא כוס משקה לפני המלך, אם פניך רעים סימן שאינך שמח במלכותי. ואכן נתיירא נחמיה מטענה זו מאד, ואמר למלך 'המלך לעולם יחיה, כלומר שאינו מורד בו ח"ו, אלא שפניו רעים משום סיבה אחרת שירושלים חרבה. ועל כן כשעורר את בני ישראל על עניין השמחה, נקרא נחמיה בשם התרשאתא, שהבין ממה שהיה לו בבית המלך, שאסור להיות בעצבות בראש השנה, שנחמיה לקח את המעשה הזה ללב, ובעלותו לארץ ישראל ביום ראש השנה הראשון ביום המלכת הקב"ה על כל העולם, ראה את העם בוכה, נתעורר מיד לומר להם להיות בשמחה ולא לבכות. וכמו שהיו צדיקים מעוררים מאד בטענת 'אי מלכא אנו עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי', כך יש להשוות מלכותא דרקינא למלכותא דאירעא.

בזמן ההמלכה אסור להיות בפנים רעים

ואיתא ברס"ג שהטעם הראשון למצות תקיעת שופר בר"ה הוא משום שהוא יום המלכת המלך, שכן היה הסדר לתקוע בשופר כשממליכים המלך 'ויתקעו בשופר ויאמרו יחי המלך'. ולכן אין לבכות בר"ה. ואף שאמר הארז"ל 'ל' שסימן טוב לנשמה שהוא נתעורר בבכיה בימים הנוראים, אין זה בכיה של פנים רעים ח"ו, אלא בכיה של דביקות בה' מתוך יראה וביטול. ולכן הוזכר נחמיה בפרק ח' בראש השנה שהיה שמו 'התרשאתא' ע"ש התירוש שהיה משקה את המלך יין, באותה שעה שהוכיחם לא לבכות בר"ה רק להיות בשמחה, זאת משום שהוא זכר מה שהיה לו כשהביא בלב נשבר את הכוס יין לפני המלך, וחשד בו המלך שכפי הנראה אינך חפץ במלכותי. כך אתם 'אל תעצבו' בראש השנה, אם אתם חפצים במלכותו ית', צריך שיהיה בכם, בפנימיות לבכם ועל פניכם בחוץ, שמחה גדולה וחדוה עצומה.

וע"פ הני"ל נוכל להבין מדוע כל אלו הפסוקים נזכרו במסכת ראש השנה, בחשבונות ארוכים שלמלכי אומות העולם מונים מחודש תשרי, כי מהם אנו לומדים איך לעבוד את ה' ביום ראש השנה בשמחה וחדוה ה'.